

Prof. Dr. Şevki Saka Hocamızın (1940-2019) Ardından

HASAN YÜCEL

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

yucelh@ankara.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0002-1503-2799>

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Şevki Saka, 28 Şubat 2019 tarihinde Perşembe'yi Cuma'ya bağlayan gece 79 yaşında Ankara'da vefat etti. Değerli Hocamız yıllarca hizmet ettiği Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi bahçesinde 1 Mart Cuma günü saat 12.00'de düzenlenen törenle son yolculuğuna uğurlandı. Cuma namazını müteakip ailesi, yakınları, dostları, meslektaşları ve talebelerinin hazır bulunduğu cenaze namazını oğlu, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmi Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi Enes Saka kıldırdı ve ardından Etimesgut Elvanköy Mezarlığı'na defnedildi.

Hayatı

Şevki Saka, 1 Ocak 1940 tarihinde Gümüşhane Merkez Güvercinlik Köyü'nde dünyaya geldi. 9 yaşında hafız oldu. Trabzon'da Arapça ve tecvit üzerine özel dersler aldı. 1960-1962 yıllarında askerlik görevini yaptı. 1964 yılında Gümüşhane Ortaokulunu, 1967 yılında Gümüşhane Lisesini bitirdi. 1971 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 1971-1979 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı'nda Bölge Vaizliği, Müftü Yardımcılığı, Müftülük ve Teftiş Kurulu Üyeliği gibi çeşitli görevlerde bulundu. 1978 yılında Kıraat-ı Aşere ihtisas kursunu başarıyla bitirdi. 1979 yılında Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne Araştırma Görevlisi olarak atandı. Aynı yılın Şubat ayında ise Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Kur'an-ı Kerim Okutmanı olarak göreve başladı. Prof. Dr. İsmail Cerahoğlu'nun danışmanlığında hazırlamış olduğu *Kur'ân-ı Kerim'in Davet Metodu* adlı teziyle 1979 yılında doktorasını tamamladı. 1982 yılında Yardımcı Doçent ve 1990 yılında Doçent oldu. 1999 yılında Profesörlüğe yükselen Saka, 1 Ocak 2007 tarihinde Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ndeki

görevinden emekli oldu. Arapça ve Fransızca bilen Hocamızın Kur'an'ın üslup ve muhtevasına dair kitap ve makaleleri bulunmaktadır.

Şevki Saka Hocamızın *Kur'ân-ı Kerîm'in Davet Metodu* başlıklı doktora tezi ülkemizde konulu tefsirin ilk örneklerinden biridir. Bu çalışmada temel olarak davet kelimesinin tanımı, peygamberler ve Hz. Muhammed örneğinde davet eden kişinin özellikleri ve davete dair yaklaşımlar Kur'an'ın temel üslup ve anlatım özellikleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Hocamız *Yabancılaşma Karşısında Kur'an* isimli eserini ise modern dönemde insanın içinde bulunduğu durumu dikkate alarak kaleme almıştır. Bu kitapta yabancılaşma kavramının tanımı, Kur'an'a göre insanın özüne yabancılaşmasının sebepleri ve insanın merkeze alınmadığı bir medeniyetin içinde bulunduğu durumlar incelenmiştir. Bu bağlamda kitap, Kur'ani değerler ve prensipler ekseninde insanın ön plana çıkarılmasının ve insanın ufkunu karartan olumsuzlukların giderilmesinin önemine odaklanmaktadır.

Kur'an'dan Mesajlar başlıklı iki ciltlik çalışması, TRT-1'de Cuma sabahları okunan ayetler hakkında Hocamız tarafından yapılan yorumların bir araya getirilmesinden oluşmaktadır.

Hocamız lisans düzeyinde Tefsir Usulü, Kur'an Okuma ve Tecvid; lisansüstü düzeyde ise Tefsir Usulü, Tefsir Tarihi, Tefsir Metinleri, Kur'an'a Göre İnsanın Yaratılışı, Yabancılaşma Karşısında Kur'an, Kur'an-ı Kerîm'in Davet Metodu, Şirk Problemine Kur'ani Yaklaşımlar ve Kur'an'da Sevgi gibi dersleri okutmuştur.

Hocamızın Ardından

Merhum Hocamızı tanıyanlar kendisinin devlet terbiyesi almış kıymetli bir birey olduğunu ifade ederler. En belirgin özellikleri arasında saygısı, nezaketi, alçak ve sakin bir ses tonuyla konuşması ve muhatabı ile asla tartışmaması, güzellikle anlaşmaya çalışması zikredilebilir. *Kur'ân-ı Kerîm'in Davet Metodu* başlıklı doktora çalışmasının kişiliğine, dolayısıyla hayatına doğrudan tesir ettiği anlaşılan Hocamız, dinin doğrularını ve güzelliklerini duruşu, sözleri ve tutumları ile kendince diğer insanlara yansıtmaya gayret ederdi. Hocamız, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mescidinde çok kez Cuma namazı kıldırılmış ve hutbe irad etmiştir. Onun Cuma hutbesinin akabinde okumayı tercih ettiği bir ayet grubu ve meali var ki, bunlar neredeyse herkesin zihnine kazınmıştır diyebiliriz. Bu ayet grubu, 26/eş-Şu'arâ' suresinin 88-89. ayetleridir:

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

Hocamız bu ayetleri şu şekilde anlamaktaydı: “O gün ne mal ne de evlat fayda verir. O gün ancak kalb-i selîm iş görür.” Çok kereler Cuma namazı kıldırıldığı Fakülte mescidinde, bir Cuma namazı akabinde, kendisinin bu açıklamalarıyla Hocamız Fakültesinden ebediyete uğurlanmıştır.

Bir talebesi olmam hasebiyle onun, öğrencilerinin zihninde nasıl yer ettiğini ifade etmek istiyorum. Hocamız Kur’an aşığı bir kimseydi. Bize de bu duyguyu aşılamaı bir görev bilir, Kur’an’la çokça hemhal olmamızı önerirdi. Her hafta ilk derse geldiğinde henüz yerlerimize oturmadan “Sağ baştan sayınız!” derdi. Biz ilk hafta ne demek istediğini anlayamadan saymaya başlamıştık. Ta ki 30 dendiğinde “Tekrar 1’den başlayınız!” deyinceye kadar. Meğer Hocamız her hafta en az bir hatim yapmamızı istiyormuş. Saymayı bitirince şöyle derdi: “Herkes kendi rakamının cüzünü haftaya kadar aşkla, şevkle okuyacak inşaallah!” Bir seferinde biz yine sayıları sayarken bir arkadaşımız 8 demesi gerektiği halde 30 deyivermişti. 30. cüz her zaman kolay gelir ya bizlere, ondan olsa gerek. Tabi çok nüktedan olan Hocamız naif üslubuyla gülümseyerek şu cevabı verince arkadaşımız keşke demeyeydim ya diye düşünmekten kendini alamamıştı: “Aferin Muhammed! Yani diyorsun ki ben bu hafta 8. cüzden 30. cüze kadar aşkla, şevkle okuyacağım inşaallah!” Şakası bile muhatabını kırmayan, hatta bizzat o kişiyi bile güldüren Hocamız, bu şekilde belki de binlerce hatmin okunmasına vesile olmuştur. Allah ecrini kat kat bahşeylesin.

Şevki Saka Hocamız evli ve dört çocuk babasıydı. Ailesine ve çocuklarına değer veren ve özen gösteren bir babaydı. Hayatının son yıllarında yakalandığı hastalıktan mustarip olan Hocamızın, bu durumu rıza ve sabırla karşıladığı ve ömrünü adadığı Kur’an ile sakinet bulmaya gayret ettiğine dair, özellikle bu süre zarfında ona her türlü hürmet ve hizmeti gösteren değerli aile efradının sözleri, Hocamızın bizlere verdiği son dersi olarak düşünülebilir. Onu tanıyanlar nezaketi, samimiyeti, kadirşinaslığı ve vefakarlığı ile kendisini hatırlayacaklardır.

Ömrünün neredeyse tamamını Kur’an’a, onu öğrenmeye ve öğretmeye, sevmeye ve sevdirmeye adanmış olan Hocamızın, ahiret yolculuğunda en iyi arkadaşının Kur’an olmasını ve kendisinin cennette Hz. Peygamber’e komşu olmasını niyaz ederiz. Başımız sağ olsun. Allah rahmet eylesin.

Prof. Dr. Şevki Saka Bibliyografyası

Basılmış Kitapları:

- ❖ *İmam Hatip Liseleri İçin Tefsir: 11. Sınıf* (İsmail Cerrahoğlu ile birlikte). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1985.
- ❖ *İmam Hatip Liseleri İçin Tefsir: 12. Sınıf* (İsmail Cerrahoğlu ile birlikte). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1985.
- ❖ *Kur'an-ı Kerim'in Davet Metodu*. İstanbul: Seha Neşriyat, 1991.
- ❖ *Yabancılaşma Karşısında Kur'an*. Ankara: İrşad Kitaplığı, 1997.
- ❖ *Kur'an'dan Mesajlar 1-2*. Ankara: İrşad Kitaplığı, 1997.

Hakemli Dergilerde Yayımlanmış Makaleleri:

- ❖ "Kur'an'ın Ahiret Hayatını Tercih Etmesi İnsanı Ümitsizliğe Sevkedermi?," *Diyanet İlmî Dergi* 25:3 (1989), ss.37-63.
- ❖ "Kitap ve Sünnet Bütünlüğü," *Diyanet İlmî Dergi* 26:1 (1990), ss.35-78.
- ❖ "İman İnsana Ne Kazandırır?," *Diyanet İlmî Dergi* 26:4 (1990), ss.33-49.
- ❖ "Kur'an'a Göre İnanç Hürriyeti," *Diyanet İlmî Dergi* 28:1 (1992), ss.117-137.
- ❖ "Kur'an'da Ta'rid Yoluyla Anlatım," *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 33 (1992), ss.113-128.
- ❖ "Türkçe Kur'an mı?," *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 39 (1999), ss.79-106.
- ❖ "Mü'minler Cehenneme Girer mi?," *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 41 (2000), ss.29-41.
- ❖ "İnsanı Aydınlatmada Tedrici Metodun Önemi," *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 42 (2001), ss.59-76.

Çevirileri:

- ❖ eş-Şeyh Ali Mahfuz. "Alimlerin Emirlere (İdarecilere) Nasihati," *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 38 (1998), ss.249-268.
- ❖ eş-Şeyh Ali Mahfuz. "İrşad Yolu," *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 38 (1998), ss.233-248.
- ❖ eş-Şeyh Ali Mahfuz. "Kur'ân'dan Öğütler", *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 1:1 (1999), ss.121-140.

Popüler Dergilerde Yayımlanmış Makaleleri:

- ❖ "Azaptan Kurtuluş Yolu," *Hakses* 127 (1975), ss.3-6.
- ❖ "Allah'a Davet Eden Kişiden Daha Güzel Sözlü Kim Olabilir?," *Hakses* 122 (1975), ss.4-6.¹
- ❖ "Kur'an'ın Üstünlüğü," *Hakses* 230 (1984), ss. ?
- ❖ "Allah İnancı," *İslam* 1:11 (1984), s.39.

¹ Merhum Hocamızın bu makalesi, *Hakses* dergisinde "Tefsir Yarışmasında Birinci Gelen Yazı" başlığıyla yer almaktadır.

- ❖ “Münafıkların Durumu,” *İslam* 2:13 (1984), ss.52-53.
- ❖ “Allah Korkusundan Yuvarlanan Taşlar,” *İslam* 2:15 (1984), ss.56-57.
- ❖ “İman Ettik Demekle Bırakılacak mısınız?,” *İslam* 2:17 (1985), ss.36-37.
- ❖ “Cennetin Bedeli,” *İslam* 2:18 (1985), ss.50-51.
- ❖ “Allah’tan Yana Olmadıkça,” *İslam* 2:19 (1985), ss.38-39.
- ❖ “İnsan Allah’a Güvenirse,” *İslam* 2:20 (1985), ss.36-37.
- ❖ “Mutlu Olmak mı İstiyoruz [Kur’an Okuma Üzerine],” *İslam* 2:21 (1985), ss.40-41.
- ❖ “Takva Olmazsa Oruç Olmaz,” *İslam* 2:22 (1985), ss.47-48.
- ❖ “Allah’ın Dinine Yardım Ediniz ki,” *İslam* 2:23 (1985), s.39.
- ❖ “Allah’ın Orduları,” *İslam* 2:24 (1985), ss.26-27.
- ❖ “Mallarınız ve Evladlarınız Ancak Birer İmtihandır,” *İslam* 3:34 (1986), ss.54-55.

Katıldığı Bilimsel Toplantı:

- ❖ “Kur’an-ı Kerim Öğretiminde Metod,” *Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri: 8-10 Nisan 1988* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991) içinde, ss.107-115.

Ansiklopedi Maddesi:

- ❖ “Âcil,” *DİA* (1988), c.1, s.326.

